

ΟΜΙΛΙΑ Κ. ΣΗΜΙΤΗ

στην ΕΚΔΗΛΩΣΗ των τομέων ΥΓΕΙΑΣ & ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ του ΠΑΣΟΚ με θέμα:
"ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟΥ" στο Hilton 22-5-92.

Φίλες και φίλοι, συντρόφισσες και σύντροφοι,

για να καταλάβουμε τα φαινόμενα τα οποία συμβαίνουν σήμερα στην Ευρώπη πρέπει να αναπτύξουμε νέες αντιλήψεις. Πολλοί από εμάς βλέπουν πάντα τις εξελίξεις στην Ευρώπη με το πρίσμα του παρελθόντος. Πολλοί από εμάς ενώ πιστεύουν ότι έχουμε φτάσει στη κορυφή μιας εξέλιξης θεωρούνε ότι η εξέλιξη αυτή σταμάτησε εδώ, δεν θα υπάρξει παραπέρα κάτι άλλο και γι' αυτό με τους συνηθισμένους όρους και με τις συνηθισμένες έννοιες θα πρέπει να ρυθμίσουμε τα όσα προκύπτουν. Συμπεριφερόμαστε ως εάν όταν να έχει έρθει το τέλος της ιστορίας. Το τέλος της ιστορίας όμως δεν έχει έρθει, ο κόσμος αλλάζει συνεχώς και γι' αυτό πρέπει και για τις ευρωπαϊκές εξελίξεις να έχουμε άλλα κριτήρια. Αυτά όλα τα λέω εισαγωγικά για να τονίσω έτσι έμμεσα ότι τα κράτη-έθνη, όπως το δικό μας σήμερα, δεν αποτελούν την οριστική μορφή οργάνωσης του κράτους. Η ιστορία μας διδάσκει ότι και πολλά άλλα σχήματα υπήρξαν στα κράτη-πόλεις, στις πολυεθνικές αυτοκρατορίες, τα κράτη-περιοχές, που παρ' όλο που στην εποχή τους φαίνονται ως οριστικά και μη υποκείμενα σε αλλαγή δεν επέτυχαν. Το κράτος-έθνος στη σημερινή του μορφή δεν είναι παρά και αυτό ένα παροδικό σχήμα υποχρεωμένο να αλλάξει όταν αλλάζουν οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που το δημιούργησαν. Και σήμερα βλέπουμε ότι έχει ξεκινήσει η διαδικασία γέννησης μιας νέας εποχής. Το 1989 εσήμαινε ουσιαστικά το τέλος του 3^{ου} παγκοσμίου πολέμου. Κερδήθηκε ο 3^{ος} παγκόσμιος πόλεμος από την αμερικανικο-ευρωπαϊκή συμμαχία. Και όπως στο τέλος των δύο άλλων παγκοσμίων πολέμων σήμαινε την αρχή μιας νέας περιόδου, έτσι και το 1989 έφερε μια νέα εποχή.

Εμείς εδώ σήμερα στην Ελλάδα βλέπουμε την έξαρση των εθνικισμών, την πάλη για τη δημιουργία μιας νέας τάξης πραγμάτων, πάντα μέσα στο σχήμα του κράτους-έθνους και την διασύνδεση αυτή των κρατών αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει μόνο η έξαρση των εθνικισμών αλλά υπάρχει και εντονότερη διασύνδεση των οικονομιών, διαμόρφωση των εθνικών, πολιτικών και οικονομικών ζητη-

μάτων.

Καμμία χώρα, και προπαντός όχι η Ελλάδα δεν είναι πια έξω από τις διαδικασίες απομονωμένη. Ο πλανήτης εξελίσσεται σε μία μικρή πόλη όπου όλοι γειτονεύουν με όλους και γι' αυτό οι προκλήσεις είναι μεγάλες και οι δυνατότητες αντίστοιχες. Μέσα στο σχήμα αυτών των μεγάλων αλλαγών όλοι οι Ελληνικοί πολιτικοί σχηματισμοί δέχονται ότι η Ελλάδα πρέπει να πορευτεί με την Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή προοπτική είναι κοινά αποδεκτή. Όλοι δέχονται ότι χρειάζεται συμμαχία με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, χρειάζεται μέσα από την κοινότητα να αναπτύξουμε κοινές επιδιώξεις. Και βλέπουμε την κοινότητα ως τη συμμαχία εκείνη η οποία ανοίγει νέες δυνατότητες αξιοποίησης των διεθνών εξελίξεων.

Αλλά εδώ σταματά και η συμφωνία. Εδώ σταματά και το εγχείρημα όπου όλοι συμπίπτουν, γιατί το εγχείρημα αυτό στην ουσία του δεν βλέπει την Ευρώπη παρά ως δεκανίκι της Ελλάδας, ως ένα παρακολούθημα της χώρας μας, το οποίο η χώρα μας μπορεί να αξιοποιήσει για να πετύχει τους δικούς της, κάπως διαφορετικούς στόχους και αρκετά διαφορετικούς ή πολύ διαφορετικούς από εκείνους της Ευρώπης. Βλέπουμε ακόμα την Ευρώπη ως ένα υποχρεωτικό σύμμαχο, δεσμευμένο σε μας, και υποχρεωμένο σε μας λόγω της ιστορίας, της ιδιαιτερότητάς μας, λόγω του ότι δεν θέλουμε να αλλάξουμε το πελατειακό σύστημά μας, τις συντεχνίες μας και τον τρόπο που ζούμε. Αλλά βέβαια είναι φανερό ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να είναι το παρακολούθημα το δικό μας, το δεκανίκι το δικό μας και γι' αυτό πρέπει να συζητήσουμε και να αποφασίσουμε, να ξεκαθαρίσουμε γιατί το έχουμε αυτή η Ευρώπη θέλει υπάρχουν πολλά κεντρικά ερωτήματα που έχουμε απαντήσει με κάποια μισόλογα αλλά όχι με σαφήνεια. Θέλουμε την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση γιατί η Ευρώπη που σχηματίζεται θα αποτελέσει διακριτική οντότητα μιας μορφής. Θέλουμε να δημιουργήσουμε μία Ευρώπη η οποία θα είναι πόλος σχεδιασμού των διεθνών εξελίξεων, θα έχει τη δική της πολιτική, ασφάλεια και άμυνα. Βέβαια αν το θέλουμε αυτό θα πρέπει να δεχτούμε ότι θα πρέπει να κάνουμε και εμείς υποχωρήσεις, στις δικές μας επιδιώξεις όσον αφορά την πολιτική ασφάλειας, άμυνας και στις εξωτερικές σχέσεις. Έχουμε μία άποψη ότι αυτό το νέο ευρωπαϊκό σχήμα θα είναι ένα σχήμα διακυβερνητικής συνεργασίας.

θά είναι ένα σχήμα όπου θα υπάρχουν κεντρικά όργανα δυνατά, όπου θα υπάρχει ένα κοινοβούλιο το οποίο θα αποφασίζει όπως αποφασίζει ένα εθνικό κοινοβούλιο; θά υπάρχει μία κυβέρνηση, όπως υπάρχει στη χώρα μας μία κυβέρνηση η οποία είναι υποχρεωμένη να λογοδοτεί στο κοινοβούλιο; Γύρω από αυτά τα θέματα υπάρχει μεγάλη ασάφεια.

Μιλάμε όλοι για το έλλειμα δημοκρατίας στην κοινότητα αλλά πώς θα απαντήσουμε το ερώτημα: Πώς περιορίζεται το έλλειμα δημοκρατίας; Είμαστε έτοιμοι να εκχωρίσουμε αρμοδιότητες και εξουσίες σε υπερεθνικά όργανα για να περιορίσουμε αυτό το έλλειμα δημοκρατίας;

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, όλα αυτά τα ερωτήματα τα οποία έθεσα, έτσι λίγο προκλητικά, είναι ερωτήματα, επαναλαμβάνω, τα οποία αιωρούνται, δεν έχουν απαντηθεί με σαφήνεια από μας και από το δικό μας χώρο, είναι ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν. Γιατί εκείνο το οποίο χαρακτηρίζει την στάση της χώρας μας μέχρι σήμερα, είναι ότι τρέχει πίσω από τις εξελίξεις, ότι τις πρωτοβουλίες τις παίρνουνε άλλοι και προσπαθούμε να συμμορφωθούμε σ' αυτές τις πρωτοβουλίες διαμορφώνοντας μία χάρτα νόμου σε σχέση με αυτές. Δεν έχω αντιληφθεί ποτέ να έχουμε διαμορφώσει μία δική μας άποψη, για το δικό μας συμφέρον σε σχέση με την ευρωπαϊκή εξέλιξη, και πιστεύω ότι είναι αναγκαίο να διαμορφώσουμε την δική μας για το δικό μας συμφέρον και όταν την διαμορφώσουμε πρέπει να εργαστούμε, να παλαίψουμε για να επιτύχουμε αυτό μας το στόχο.

Σήμερα στη χώρα, εκείνο το οποίο συζητιέται σε σχέση με την Ευρώπη είναι το θέμα του Μάαστριχτ: " Η οικονομική και νομισματική ένωση". Στο Μάαστριχτ τα κράτη μέλη επιβεβαίωσαν την ανάγκη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης έτσι την θέληση να προχωρήσουν ακόμα περισσότερο στη σύγκλιση των οικονομιών τους. Από τις συμφωνίες προκύπτει ότι το αργότερο η οικονομική και νομισματική ένωση θα πραγματοποιηθεί το 1999 και περιλαμβάνεται στις εφημερίδες ότι για να συμμετάσχει μία χώρα θα πρέπει να ικανοποιεί ορισμένα κριτήρια τα οποία είναι εξαιρετικά αυστηρά κριτήρια που αποδεικνύουν τη σταθερότητα της οικονομίας.

Απέναντι στο Μάαστριχτ εδώ στο τόπο μας έχουμε μία διφορούμενη στάση. Από μία μεριά δεν θέλουμε να πούμε "όχι", από την άλλη μεριά όμως λέμε ότι το Μάαστριχτ σημαίνει σταθεροποίηση και λιτότητα. Και έτσι επικρεμάται το ερώτημα τι πρέπει να κάνουμε; Είναι καλό, κακό και σε ποιά κατεύθυνση πρέπει να δουλέψουμε; Εγώ αυτή τη στιγμή θέλω να ξεκαθαρίσω το εξής: υπάρχει το ερωτημα αν υπάρχει άλλος δρόμος δυνατός και βατός της αυτόνομης εθνικής οικονομίας η οποία μπορεί να επιτύχει εκτός ευρύτερων οικονομικών χωρών και δεν έχει ανάγκη από αυτούς τους χώρους να αναπτυχθεί. Μπορούμε να μείνουμε εκεί στην άκρη και να λέμε: "κάνουμε τη δικιά μας αναπτυξιακή πολιτική παρ'όλο που στην Ευρώπη γίνεται κοσμογονία και δημιουργείται ένα νέο σύνολο. Για να σταθμίσουμε την εξέλιξη ας σκεφθούμε τι έγινε πριν 200, 300 χρόνια στην Ευρώπη. Το 1500 δεν ήταν και η φλωρεντία που είχε το δικό της νόμισμα, η Βενετία που είχε το δικό της νόμισμα, μετά ολόκληρες περιοχές η Βουργουνδία, η Σαξωνία, η Βαυαρία που είχαν το δικό τους νόμισμα, τη δικιά τους οικονομία, τη δικιά τους κυβέρνηση, έχει μείνει τίποτα απ'όλα αυτά; Τίποτε δεν υπάρχει πια, γιατί όταν η επιχείρηση μπορούσε να επεκτείνει την δραστηριότητά της μερικά χιλιόμετρα έξω από την πόλη δεν την ενδιέφερε τι γινόταν σε απόσταση 100, 150, 200, χιλιομέτρων, και γι'αυτό είχαμε τα κράτη-πόλεις. Όταν οι επιχειρήσεις αναπτύχθηκαν και ήθελαν ευρύτερους χώρους για να δράσουν τότε περάσαμε στα κράτη-έθνη γιατί διεθνώς ήταν ένα μέσο να διαχωριστούν αυτοί οι χώροι.

Σήμερα δεχόμαστε, δεν υπάρχει κανείς που να αμφισβητήσει, ότι η οικονομία διεθνοποιείται συνεχώς, ότι καμμία εθνική οικονομία δεν έχει αυτονομία, ότι η αυτοδυναμία είναι ένα όνειρο παλιό και πολύ ξεπερασμένο. Στο ΠΑΣΟΚ, ακόμα το '74 - '75 λέγαμε αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη. Αυτοδύναμη: θα κάνουμε εμείς από αεροπλάνο μέχρι ντομάτες; Βέβαια όχι. Δεν υπάρχει πια αυτοδυναμία, ούτε καν οι Η.Π.Α. δεν παράγουν όλα τα προϊόντα τα οποία έχει ο κόσμος. Έτσι λοιπόν, αφού βλέπουμε αυτή την εξέλιξη να σκεφθούμε και το εξής: οι επιχειρήσεις σήμερα δεν είναι εθνικές ή υπερεθνικές. Κι αν οι επιχειρήσεις για να πραγματοποιήσουν τα κέρδη μέσα σ'αυτό το κόσμο ξεπερνούν τα σύνορα και τοποθετούν τα

κέντρα τους πάνω από τα κράτη, δεν πρέπει και μεις για να ελέγξουμε τις επιχειρήσεις αυτές και έτσι να ελέγξουμε την οικονομία να δημιουργήσουμε κέντρα τα οποία είναι στο ίδιο επίπεδο με αυτές; Αυτό λέει η λογική, και η λογική λοιπόν λέει ότι μία μικρή χώρα όπως εμείς δεν έχει τις δυνατότητες να επηρεάσει τις εξελίξεις εάν θελήσει να διατηρήσει τη δικιά της φυσιογνωμία τη σημερινή, μέσα σ' αυτόν τον κόσμο που αλλάζει. Θα 'πρεπε να βρει το δρόμο να τοποθετηθεί, να το εκφράσω έτσι, και αυτή στο επίπεδο εκείνο που κινείται σήμερα η οικονομία. Το διεθνές επίπεδο και η Ευρωπαϊκή ενωποίηση, η οικονομική και νομισματική ένωση είναι ένας δρόμος προς αυτή την κατεύθυνση.

Υπάρχουν πολλά σενάρια για το πως μπορούμε να συμμετάσχουμε εμείς στην οικονομική και νομισματική ένωση. Διαβάσαμε πριν μερικές μέρες στις εφημερίδες ότι η επιτροπή υπό τον κ. Παυλόπουλο εξεπόνησε ένα σχέδιο σύγκλισης. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να πλησιάσει τους στόχους που έχουν τεθεί και οι τρόποι αυτοί, τους οποίους μπορεί να εφαρμόσει κανείς μπορεί να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις. Αν για παράδειγμα, θελήσει να εντάξει τη δραχμή στο Ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα μέσα σε 2 χρόνια ή και αμέσως, δηλαδή αν 2 χρόνια ενδιάμεσως δεν θα έχει πια το όφελος της υποτίμησης και πρέπει να κρατά σταθερά την ισοτιμία, σαφές είναι ότι θα υπάρχει φοβερή κοινωνική δυσарέσκεια πτώση μεγάλης οικονομικής δραστηριότητας, μεγάλες αντιδράσεις από τους εργαζομένους των οποίων τα εισοδήματα θα μειωθούν και γι' αυτό είναι αβέβαιο αν θα μπορέσει να κρατήσει την ισοτιμία στο επίπεδο που θέλει. Υπάρχουν άλλα σενάρια τα οποία δεν πρέπει υποχρεωτικά να έχουν ως στόχο το 1997, μπορεί να έχουν και στόχο το 1999, και να δημιουργήσουν μία δυναμική για να πλησιάσουν αυτούς τους στόχους.

Πιστεύω ότι το σωστό σενάριο δεν είναι ένα σενάριο το οποίο θα προκύψει από μία επιτροπή τεχνοκρατών. Είναι ένα σενάριο το οποίο θα προκύψει με κοινωνικό διάλογο. Το οποίο θα προκύψει με συζήτηση με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς ώστε να υπάρχει αποδοχή των στόχων και των μέσων που θα οδηγήσουν στους στόχους αυτούς. Γιατί δεν πρόκειται να πετύχουμε τους στόχους αν βέβαια κάθε χρόνο, κάθε διετία, κάθε τετραετία, ανάλογα με τον Υπουργό

Εθνικής Οικονομίας, και ανάλογα με την κυβέρνηση αλλάζει και η οικονομική πολιτική. Θα έπρεπε από τώρα μετά από εθνικό διάλογο για τα απόμενα 4,5,7 χρόνια θα έλεγα εγώ τουλάχιστον, να υπάρξει μία ξεκάθαρη γραμμή για το πώς θα πετύχουμε την συμμετοχή μας στην οικονομική και νομισματική ένωση και έτσι πως θα συμμετάσχουμε στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Γιατί, φίλες και φίλοι, να μην έχουμε καμμία αυταπάτη, αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στη δεύτερη ταχύτητα της Ευρώπης βρισκόμαστε σε μεγάλη απόσταση και υπάρχουν άλλες χώρες όπως η Πορτογαλία οι οποίες έχουν κερδίσει απόσταση, έχουν πλησιάσει τις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Χρειάζεται σκληρή δουλειά για να καλύψουμε τη διαφορά, και βεβαίως δεν είναι μονάχα θέμα εδώ στο εσωτερικό να πάρουμε τα αναγκαία μέτρα, είναι και θέμα, και επανέρχομαι στο πρώτο σημείο, να διαμορφώσουμε και απέναντι στην Ευρώπη μία σωστή πολιτική. Οι οικονομολόγοι έχουν διερευνήσει τα θέματα ένταξης μιας μη αναπτυγμένης περιοχής σε μία ευρύτερα αναπτυγμένη περιοχή και έχουν διαπιστώσει ότι χρειάζεται ισχυρή μεταφορά πόρων για να ξεπεραστούν οι ανισότητες. Οι πόροι της Κοινότητας αυτή τη στιγμή δεν φτάνουν, πρέπει να αυξηθούν. Το β' πακέτο Ντελόρ έχει σκοπό να οδηγήσει σε αύξηση των πόρων και αξιοποίηση των πόρων αυτών. Πρέπει να έχουμε απόψεις για το τι ακριβώς θέλουμε.

Και για να κλείσω, επειδή μου δόθηκε σαν θέμα η γενική εισαγωγή, ας το εκφράσω έτσι, στον όρο προβληματισμό θέλω να αξιολογήσω το εξής:

Αυτή την εποχή γίνεται πολύς λόγος για εθνική στρατηγική και γίνεται απίσης πολύς λόγος για εθνικούς κινδύνους, για τα εθνικά θέματα, και όλοι οι Έλληνες αισθανόμαστε ότι γύρω μας ο κόσμος εξελίσσεται μ'ένα τρόπο που είναι σε βάρος μας όμως αυτή η αντίληψη δεν είναι σωστή. Δεν έχει μπει μπροστά καμμία αντικειμενική διαδικασία η οποία έχει στόχο να συρρικνώσει αυτή τη χώρα.

Έπρεπε σ'αυτή τη φάση αντί για εθνικούς κινδύνους να μιλάμε για εθνικούς στόχους. Αντί να βλέπουμε παντού εχθρούς, να βλέπουμε δυνατότητες αξιοποίησης, δημιουργίας και αξιοποίησης συμμαχιών. Αντί να βλέπουμε τον κόσμο να καταρρέει και μεις μαζί του, να βλέπουμε ένα νέο κόσμο που δημιουργείται και τι μπορούμε

να κάνουμε σ' αυτό το νέο κόσμο. Γιατί όμως έχουμε αυτή την απαισιόδοξη προοπτική. Γιατί η ίδια η χώρα είναι αδύναμη, γιατί βρίσκεται σε οικονομική και κοινωνική κρίση, γιατί το κράτος είναι αναποτελεσματικό, γιατί το πολιτικό σύστημα είναι ένα σύστημα των αρχών του αιώνα, γιατί δεν υπάρχει δημιουργική δυναμική. Και για να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις των καιρών, για να διαμορφώσουμε μία εθνική στρατηγική, για να μπορέσουμε στην Ευρώπη να παίξουμε ένα ρόλο πρέπει να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το πρώτο και κύριο θέμα, που πιστεύω είναι σημαντικό για τη χώρα, είναι να ξεπεράσουμε την εσωτερική οικονομική και πολιτική κρίση. Ας δημιουργήσουμε μία άλλη δυναμική στη κοινωνία μας, γιατί μόνο τότε θα έχουμε και στις εξωτερικές σχέσεις, μόνο τότε θα έχουμε και στην Ευρώπη, δημιουργική ευθύνη, η οποία χρειάζεται για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις εξελίξεις και να έχουμε συμμετοχή στις αποφάσεις.

Η εθνική στρατηγική έχει επομένως ένα πολύ σημαντικό τομέα και κύριο τομέα, την αντιμετώπιση της εξωτερικής συγκυρίας.

Κι αν την αντιμετωπίσουμε θα μπορέσουμε πιστεύω να μην εξακολουθήσουμε αυτή την πορεία της περιθωριοποίησης αλλά να συμμετάσχουμε δημιουργικά στις Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις.